

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 12. MAJA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 37.

Nagli beg Rusov iz Zahodne Galicije.

Z bojišč v Karpatih. ☉ Kako v Londonu nabirajo za Rdeči križ. ☉ Maršal Hindenburg ogleduje motorne sani. ☉ Ruski napad na Memel. ☉ Prizor iz zadnjih bojev v Galiciji. ☉ Avstrijski ulanci napadejo Ruse. ☉ Nočni boj topov pri Tarnovu. ☉ Ponesrečeni švedski parnik. ☉ Novi vojni pripomočki. ☉ Kaznovanje političnih zločincev v Sibiriji.

Z bojišč v Karpatih in Galiciji.

1. Tirolski cesarski lovci naskakujejo vas, v kateri so se Rusi utrdili. — 2. Odbiti naskok ruskih pešcev na prelazu Užok. — 3. Ko so prodrle rusko črto pri Gorlicah, zasledujejo naše čete sovražnika. — 4. Naše baterije v Dukli, pokrite z belo odejo, da jih sovražnik ne zapazi.

Poslednja.

Spisal Jan. Kleranda. Prevel Ivan Cesar.
(Konec.)

Grad grofa Cavalcante je stal na vznožju griča svetega Lovrenca, kaki dve uri hoda od Vicenze.

Bilo je to eno najkrasnejših plemiških letovišč. Za dobe fevdalizma je bil majhna utrdba. Toda tekom časov se je uničilo njegovo obzidje, da ni imelo sedaj drugega pomena kot to, da je dajalo gradu slikovitejša lice.

V širnem poslopju je stanoval stari grof s svojo vnukinjo Ermelino, poslednjim otrokom svoje rodbine. Ljubil jo je tako vroče, kakor zna samo ded ljubiti vnukinjo. Bila je zenica njegovega očesa, edina podpora in edino veselje njegove starosti. Živel je samo v njej in po njej. S svojo ljubeznijo mu je sladila življenje. Slepi starec je trpel često na krču. Vsako razburjenje in vsak strah ga je spravil v posteljo. Mislil je, da se bo rešil bolezn, pa ni šlo. V takih časih, ko bi pobegnil vsakdo od sitnega in jeznega starca, je sedela pri njem Ermelina, ga tolažila in mu dajala moči za življenje.

Grof je imel v gradu mnogo slug. A ko se je pričela vstaja, je dovolil svojim ljudem, da so odšli na bojišče. Mnogi so ga poslušali. A ko je šla začetkom junija avstrijska vojska na Vicenzo, da umiri to ognjišče beneške vstaje, tedaj je odpuštil grof tudi vse ostale sluge.

Pridržal je samo enega služabnika, Petra, in svojo vnukinjo Ermelino. Ostale je poslal borit se na obzidje Vicenze.

Bil je to obupen boj, ki je besnel okrog tega krasnega mesta. Že dvakrat so poizkušali Avstrijci, da osvoje Vicenzo, ali vedno so bili odbiti. Odšli so, da režejo drugje glave tej stoglavi pošasti, ki se ji pravi revolucija. Ali kaj pomaže, če se pokori vsa Benečija, če se pa ne more osvojiti Vicenza, trdnjava, ki je dajala za hrbtom avstrijske vojske vstaškim četam varno zavetišče.

Radecki je uvidel, da je zavzetje Vicenze neobhodno potrebno. Njegova vojska ni bila tako številna, da bi mogla pokoriti vojsko kralja Karla Alberta. Moral se je rešiti nevarnega sovražnika za svojim hrbtom. Bojeval se je ravno med Verono in Mantovo. Za odločilen napad mu je manjkalo vojaštva.

Hoteč premotiti sovražnika, ki se mu v tem času ni mogel približati, je odpuštil svojo vojsko od Mantove proti Veroni. Tam je pustil samo en zbor vojske, sam pa je hitel z ostalo vojsko na Vicenzo.

Vicenza se sedaj ni mogla dolgo držati, ko je bila od vseh strani obkoljena od avstrijske vojske. Divando, branilec obkoljenega mesta, je imel dobre vojake, toda ni imel dovolj streliva. Vedel je, da mu ne bo mogoče obdržati Vicenze napram mnogo močnejšemu sovražniku. Njegovi vojaki so postavljali lahko svoje prsi za cilj sovražnim kroglam, toda boriti se niso mogli.

Toda kakšna usoda bi doletela nesrečno mesto, ko bi cesarski vojaki, pijani zmage, slednjič le zavzeli utrdbe?

Bili sta tu samo dve možnosti: ali umreti in žrtvovati mesto popolnemu uni-

čenju, ali vdati se in obvarovati za bodoče boje šestnajst tisoč hrabrih ljudi. Blagi pomislek je obvladal hrabrost in častihlepe. Divando je kapituliral, maršal pa, boječ se, da ne bi prisilil s težkimi pogoji sovražnika na obupen boj, jim je dovolil, da so odšli z vsem orožjem in vojaško častjo. Samo ena težka obljuba je bila stavljena premagancem — to je, da opuste za tri mesece sploh vsako sovražstvo.

Premagani vstaši so odšli v vzornem redu, držeč se juga, da počakajo na nevtralnem ozemlju, da mine doba premirja. Samo nekateri bojevitejši se niso hoteli obvezati svojim voditeljem in so se razšli, da se vojskujejo po hribih na svojo roko.

Taka četa je odšla tudi na grad grofa Cavalcante. Bilo je to proti dogovorjeni pogodbi in radi tega je bil poslan takoj oddelek vojske, ki je začel z velikim srdom preganjati verolomne vstaše.

Vstaši so prišli še o pravem času v grad. Vojaki so jim bili že za petami.

Stari Peter, držeč se zapovedi svojega gospodarja, jih je spustil v grad. Toda zaeno z njimi so pridrli na dvorišče tudi ogorčeni vojaki.

Začel se je boj — kratek, pa besen.

Vstaši so se borili obupno, vojaki pa, jezni radi tega, ker se niso mogli kakor tudi ostali tovariši odpočiti za obzidjem osvojene Vicenze, niso prizanašali nikomur.

Ste že občutili kdaj, kaj je to, biti v temi, slišati okrog sebe glasove, vik in krik, pa ne moči videti?

Grof Cavalcante se je prebudil v svoji postelji iz trdnega spanja, ki ga je ponavadi objel po hudih bolečinah.

Slišal je strele, zaglušen ropot in krik, obupne vzklike — in to vse kakor strašno zavijanje burje. Pomislil je na Vicenzo.

Toda takoj je spoznal, da je to bliže. Ni vedel, kaj se godi, ali zazdelo se mu je, da je boj na njegovem dvorišču.

Čudno je zavriskal. Bilo je to iz veselja, ki ga je občutil bojeviti starec pri misli, da je sovražnik tako blizu. Toda razburjenost je oslabila njegove ude. Hotel je vstati, pa ni mogel. Obupno je stiskal krčevito zaprte pesti. Zaman se je poizkušal dvigniti, noge ga niso ubogale.

Z dvorišča se je še bolj razlegel vrisč borilcev.

»Ermelina!« je zavpil starec hreščeče. Nobenega odgovora.

»Peter, Peter!« je vpil, kar je mogel. Divji trušč z dvorišča mu je bil edini odgovor.

Mrzel pot mu je oblił čelo.

»O Bog,« je ječal starec, dvigajoč roke nad glavo. »Ali ne smem iti branit svojega doma pred sovražnikom? — Ermelina! — Peter!«

Trušč je potihnil in se gubil v daljavi. Slišali so se samo še poedini streli — in potem je umolknilo vse.

Kako v Londonu nabirajo za »Rdeči križ«.

Starec se je zvijal na postelji v bolečinah, ali še bolj so ga mučile grozne misli.

Kdo je zmagal? — Kje je Ermelina in kje Peter? Zakaj jih ni? Hotel je vpiti, pa ni mogel. Obupno se je metal po postelji. Pulil si je lase, praskal se z nohti po prsih in z zobmi grizel v blazine. Potem je posluhnil. Zunaj je bila grobna tišina, toda ta tišina je bila strašnejša od pokanjanja pušk.

Naenkrat se je pa hrum zopet začel javljati — škripanje in prasketanje. Bilo je, kakor kadar gorijo v peči veje.

Starec je lovil zrak. Začutil je ogenj, spoznal je, da gori grad. Zrak je postajal toplejši, neznosnejši. Grof si je obrisal znoj s čela. Zadnjikrat se je uprl z vso obupnostjo z rokami ob postelj.

Njegov dom je gorel, in on je bil tukaj prikovan.

Čutil je, da se širi ogenj že okrog njega. Njegov glas se je izgubljal v trušču tramov, ki so se že rušili.

Naglo se je dvignil, moči so se mu

povrnile. Strašen je bil v tem trenutku. Pobežnil je iz zažganega poslopja. Sveži zrak ga je pokrepčal.

»Ermelina! Peter!« je klical obupno.

»Tu sem, tu!« se začuje slab glas.

Starec je šel za glasom in se spotaknil ob nečem na tleh. Sklonil se je in otipal svojega slugo.

»Si ti, Peter? Kaj se je zgodilo?«

»Prišli so naši,« je težko izpregovoril umirajoči sluga, »za njimi vojaki — jih pobili in zažgali grad. Sedaj so odšli vsi!«

»In Ermelina?« vpraša grof.

»Ne vem!«

»Govori, govori, starec!«

»Hotel sem ravno k Vam, pa me je zadela krogla. — Ne vem, kje je.«

»Lažeš, Peter!« krikne grof. »Umrli je, si mi rekel! Ona je pobegnila, pobegnila z Avstrijci. On je bil med njimi!«

»Ne vem — nič — nič — tema je —« je zastokal sluga.

»Slišiš, Peter? Ali je bil med njimi tudi oni častnik?«

Toda Peter ni odgovoril — bil je mrtev.

Grof je vstal s tal. Dvignil se je v vsej svoji visočini. Zdelo se je, da je velikan. »Ermelina!« je vpil tako, da je odmevalo od gozda. »Dete moje!« je klical z drhtečim glasom.

Razprostrti rok, zmrušeni las je letel na teraso. Bil je bolj podoben kaki pošasti kot človeku. Zopet je poklical, a zaman.

»Torej res — res!« zaihti bolestno. »Pobegnili je, zapustila je dom svojih

Maršal Hindenburg ogleduje na severnem bojišču motorne sani novega sestava.

očetov, zapustila mene! — Odšla je s sovražnikom naše svobode! — Nesramnica! Prokleta bodi —«

Onemogel se je zgrudil na zemljo. Začutil je nekaj pod seboj. Odskočil je, kakor da bi ga pičila kača. Bilo je krilo, žensko krilo.

Tipal je s koščenimi rokami po telesu, ki je ležalo tamkaj. Potipal je po obrazu.

»Ermelina! Dete moje, nada moja!« je vzkliknil in se vrgel na truplo. »Nisi odšla. Hvala Bogu. Tukaj si — ostala si pri meni — zvesta svoji krvi. Ermelina, Ermelina! Zbudi se, kajti že so odšli od tod. Izpregovori, da slišim tvoj glas. — Pogledaj! Ti torej nisi odšla! In jaz, nesposobni starec, jaz sem te preklel! Mislil sem, da si odšla z njim, z onim tujcem. Da si pozabila na svojo obljubo. Ti, Ermelina, moja vnukinja, moj angel!«

Starec se je sklonil k deklici in pritiskal razpaljene ustnice na njeno čelo.

»Ermelina!« jo je klical še vedno. »Ermelina!«

Ruski napad na Memel. Boji Rusov in Nemcev, ki so se končali s porazom Rusov.

Z bojišča na Rusko-Poljskem. Bavarski telefonski oddelek v zvezi z vrhovno vojno upravo.

Toda ni se zbudila od njegovih poljubov. Začutil je, da je njeno čelo mrzlo kot led.

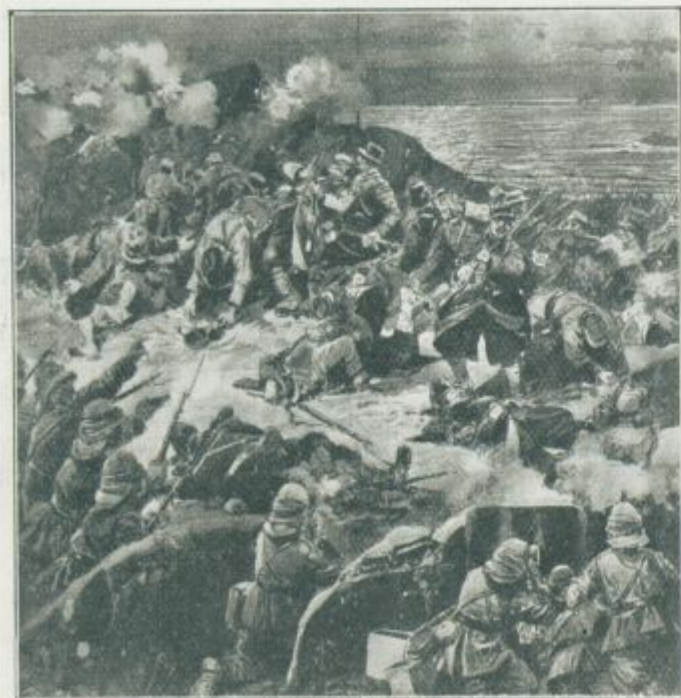
Obupno se je dvignil starec in se z obema rokama prijel za glavo. Obstrmel je...

»Mrtva, mrtva!« je kriknil in se uničen zgrudil na mrtvo truplo.

Kakor brez zavesti je ležal na zemlji. Njegove ustnice so poljubljale ustnice deklice, z rokami je tipal po obleki, kakor da bi se hotel prepričati, če je to res ona. — Šepetal je njeno ime.

Potem pa se je naglo dvignil, se vsedel na tla in vzel deklico v naročje.

»Odšla si mi, ti, zlato dete,« je govoril z neizrečeno milim glasom. »Odšla si in zapustila tukaj ubogega, zapuščenega starca. Uničila si vse moje krasne osnutke, moje osnutke za bodočnost. Hotel sem te osrečiti, hotel sem ti dati vse, kar more blažiti. Kajti ti si poslednja mladika na starem drevesu, ki sem tudi jaz na njem usahla veja! — Ermelina! Kaj ne, da nisi umrla? Izpregovori, samo zašepetaj, in vlila boš novo življenje v moje telo. Ne odhajaj — povrni se. Kaj te čaka tukaj? Življenje polno miline, polno razkošja. Žena boš, Ermelina, žena najslavnejšega človeka! Mati boš, Ermelina, mati najmilejšim, najlepšim otrokom. Vzgojila jih boš v ljubezni do domovine, privedeš jih k slavi. In jaz, srečni starec, bom pazil nanje. Zibal bom na kolenih svoje pravnuke, kakor sedaj tebe.

S turškega bojišča. Turki odbijajo angleško-francoske čete z azijske obale.

In pripovedoval jim bom o tem, kako junaško se je borila njihova mati proti tujcem. On je bil tukaj, kajne, da je bil? Hotel je, da odideš z njim, a ti nisi marala. Rajša si izbrala smrt nego izdajstvo. Saj pa tudi nisi mogla drugače, ker si moja vnukinja, ker si hčerka Italije. In Italija postane velika, če bo imela takih žen, kakor si ti, Ermelina moja!

Starec se je igral z deklčinimi lasmi, jo privijal in stiskal k sebi, šepetal ji sladke besede in se zadovoljno smehljaj. Znorel je!

Sklonil je glavo k njenim prsim. Poslušal je. Ni slišal utripanja srca.

Bila je torej mrtva.

»Ermelina, že vem, da si umrla! Tu je kri, tvoja kri! In glej, rana — v samem srcu! — In jaz sem sam. Zadnji od svojega rodu, nič več človek, samo ruševina, spomenik prošle slave. In tam gori naš dom. Glej, z nama so izumrli Cavalcanti.«

Starec je sklonil glavo na prsi in se jokati tiho.

Ni zapačil, da lete nanj utrinjki slame z zažganelope, da mu težki dim in razgreti zrak ne da dihati...

V tem se je začel v daljavi boben, trobenta in umerjeni vojaški korak. Bila je to avstrijska vojska, ki se je po kratkem odmoru vračala iz ukročene Vicenze nad Verono.

Starec je naglo vstal. Z nadčloveško močjo je dvignil mrtvo deklico v naročje.

Plašno je obračal glavo v tisto stran, odkoder so prihajali ti zvoki. Obraz se mu je spačil.

»Prihajajo!« je vzkliknil. »Hočejo te mi vzeti! Ermelina, ali ne dam te njim, ne dam! Ti si poslednji otrok iz rodovine Cavalcanti! Poslednji! Spraviti te hočem v domu svojih očetov in tvoj ded ti bo grobar!«

S trdim korakom se je napotil starec s svojim bremenom do vrat sobe. Ni se zgrudil, ne spotaknil. Kakor da bi se mu nenadoma povrnil vid, je obšel truplo starega Petra, ki mu je ležalo na poti.

Topli zrak in dim sta mu udarjala v obraz, toda starec je šel naprej, ne da bi se oziral kaj na to.

Izginil je v dimu.

Pregoreli strop nad spalnico se je zrušil z groznim ropotom. Začul se je krik — potem pa je utihnilo vse.

Poslednja člana rodovine Cavalcanti sta bila pokopana.

Dve zastavi.

Ko je čuvaj dunajskega vojnega muzeja neke nedelje odpiral glavna vrata, je začul čuden ropot. Iznenaden je obstal, da sliši, odkod prihaja ta šum.

Iz sobe, kjer so bile stare vojaške zastave in bojne trofeje, je jasno prihajal šum kakor od prerivanja. Temu je sledil padec nekega predmeta, potem je bilo slišati, kakor bi kdo udaril s kolom ob tla...

Čuvaj se je prestrašil. Takoj je mislil, da se je kak tat priplazil v muzej, ko je bil zadnjikrat odprt, in da je on tega nepovabljenega gosta zaprl, misleč, da so že vsi obiskovalci odšli.

Čuvaj je nekaj časa premišljal, kaj bi storil. Ali bi skočil po stražnika, ali naj se spravi sam na tatu? Pomislil je na odgovornost, ki ga čaka, in sklenil, da opravi sam. Iz sobe za orožje je vzel sabljo, ki mu je prva prišla pod roke, in odšel moško v dvorano, odkoder je mislil, da prihaja šum.

Ko je odprl vrata, je obstal kakor okamenel. Ni se mogel zbrati od nenavadnega prizora, ki ga je videl.

Ob avstrijsko-črnohorski meji.

Na semnju v majhnem mestu ob avstrijsko-črnohorski meji.

Ena zastava je padla na zemljo in, počasi se vzdigujoč, psovala in klela drugo, ki je sredi sobe poskakovala na svojem drogu, prepirajoč se in hudó kljubujoč. In vsa vrsta zastav je poskakovala in se jezila na osamljeno zastavo.

»Ti si podivjala!« so ji kričale.

»Da, sedaj sem podivjala, ker se ne dam več prezirati. Dokler sem ponižno trpela, niti vedeti niste hotele zame. Pritisnile ste me k zidu in se po meni razširile oholo in gosposko. Ne samo, da ste me zakrivala pred obiskovalci tega muzeja, ampak ste moj žalostni položaj tudi izrabljale: jaz sem vas morala s svojim ranjenim telesom braniti zidne vlage,« se je branila osamljena zastava, ki je poskakovala po sredi sobe.

»Mari naj te postavimo na čelo vseh!« so vzkliknile vse zastave naenkrat. »Saj ti nisi več zastava, marveč krpa.«

»To me tudi boli,« reče osamljenka. »Kajti medtem, ko so mene nosili vso preluknjano, je vas zadela komaj vsaka tretja krogla. A še ta je najprej gotovo prebila mene, ker sem bila vedno v prvih vrstah. Sedaj se sramujete mojega razdrapanega telesa, same pa kažete oholo svojo zlatom prepleteno tkanino... Moram se pokazati, da bodo vedeli, da sploh še živim, četudi le krvavo in kakor mučenik!...«

Alojzij Zalokar,
padel v Karpatih.

Janez Knez,
umrl za sušico, ki jo je
dobil pri vojakih.

Jakob Knavs,
padel v Galiciji.

Franc Kalan,
padel na južnem
bojišču.

Med. Ivan Lovšin,
umrl v Sibiriji.

Viktor Kocjančič,
padel na severnem
bojišču.

Šum in ropot nastane med zastavami. Ona zastava, ki je bila padla, ko se je osamljenka spravila vun iz kota, je šla, da jo napade, in tudi druge so jo bodrile, češ, da bodo tudi same pripomogle z napadom.

V tem nastane prerivanje na nasprotni strani dvorane. Iz temnega kota se je prebila druga zastava in z nekolikimi skoki je priskočila na pomoč oni osamljeni zastavi.

»Nazaj!« je zagrmela proti oni zastavi, ki je bila padla in je ravno nameravala zamahniti na osamljeno zastavo.

Tudi ta zastava iz nasprotnega kota je bila vsa raztrgana in poteptana.

Ko je prva zaslišala ta glas, se hitro obrne in radostno vzklikne:

»Sestra, ti tukaj?«

»Da, tu sem. Tudi jaz sem bila zakrita in zapuščena v kotu in nisem vedela zate, dokler nisi spregovorila. Dolgo je že, odkar sva se zadnjič videli. Več kot šestdeset let je že prešlo, ko so me prinesli sem in najbrže tudi tebe. No,

postavili so naju vsako v en kot. Več kakor šestdeset let že poslušam, kako čuvaj razlaga obiskovalcem, da je ena od tega polka, druga od onega, ta da je bila v tej bitki, ona v drugi... a mene se nikdar ne spomni. Pa kako naj bi se tudi, ko stojim zakrita v temnem in vlažnem kotu? Ali sedaj se ne dava več! Tu na sredi sobe bova ostali. Glej tja, na kip slavnega princa Evgena se nasloniva...«

In obe zastavi sta se naslonili, druga poleg druge, na kip princa Evgena. Njun ponosni pogled in nastop je navdajal ostale zastave s spoštovanjem. Še so nekaj mrmrale, potem pa se je vse umirilo...

Še malo časa, in čuvaj je prišel k sebi. Ni imel moči, da bi spravil zastavi na njuno mesto, temuč je odšel k nadzorniku muzeja in mu prijavil, kaj se je zgodilo.

Nadzornik je prišel v muzej, in ko je videl tidve s prahom pokriti zastavi, se je priklonil pred njuno veličastno preteklostjo, ki se jima je brala iz raztrepane

tkanine. Zapovedal je čuvaju, da ju pusti na mestu, ki sta si ga izbrali sami.

Obenem je povedal čuvaju, čigavi sta zastavi, kajti ta ni dotlej niti vedel, niti čul o nji...

Ko je prišel druge nedelje prvi obiskovalec muzeja v dvorano, mu je čuvaj razlagal:

To sta slovenska in hrvaška zastava, ki sta se bili za cesarja in domovino v nešteti bitkah in vedno v prvih vrstah. Postavili smo jih na to mesto, ker sta si ga na bojiščih krvavo zaslužili!...

† Alojz Zalokar

iz Dolnje Brezovice pri Št. Jerneju, je padel na bojnem polju dne 4. marca, star 21 let. Bil je vrl mladenič, član Marijine družbe in Orlov. Pridno je pomagal doma svojemu bratu v mlinu in na polju. Ko

Jožef Zupan,
umrl pod Karpati.

Peter Kapš,
padel na juž. bojišču.

Karol Korošec,
ki nosi od 17. septembra
granatno kroglo v prsih.

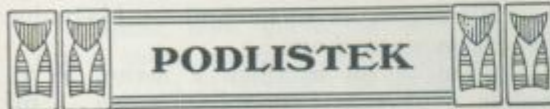
Anton Sodnikar,
umrl v Galiciji.

Martin Lah,
umrl na Ogrskem.

Mihael Kukovič
iz Spitaliča, padel na se-
vernem bojišču.

Lepa Blanka.

Roman. Napisal P. Zacccone. — Prevel Josip Medic,
(Konec.)

X. Sprava.

Everardovo srce jo je takoj spoznalo, toda njegov prestrašeni pogled je zastoj iskal na njenem obličju pod smrtno bledestjo znanih, ljubih mu potez.

Blanka je bila silno izpremenjena. Njen okrogli obraz se je posušil in podaljšal, nekaj polna lica so bila koščena in prozorno bela z rdečimi lisami, oči so ji gorele s svetlim, mrzličnim ognjem.

Ko je stopila v celico, je slabotno vzkliknila in omahnila k postelji, na kateri je ležal Everard, ter mu ponudila čelo k poljubu.

»Oče, oče moj!« je vzkliknila in zahtela.

Everard ni mogel odgovoriti; komaj se je zavedal, kaj se godi okrog njega; v prsih ga je dušilo.

»Kdo... kdo je nesrečnik,« je slednjič dejal s težavo, »ki ti je povedal?«

»Ne dolžite nikogar, oče! Nihče mi ni povedal — sama sem vse uganila.«

»Kako si mogla...«

»Ali mar mislite, da nisem trpela, ko sem Vas čakala dan za dnem in Vas ni bilo od nikoder? Ko bi vedeli, koliko misli se mi je medtem porodilo v glavi — in vendar nisem niti od daleč slutila resnice.«

»Moj Bog!«

»Nocoj sta Leon in Armanda sedela ob moji postelji. Mislila sta, da spim, toda jaz sem bdela in sem pazila na vsako njuno kretnjo. Leon je dal Armandi skrivnostno znamenje in ji je, položivši prej prst na usta, nekaj pošepetal. Slišala sem, oče moj, en sam stavek, toda pri tem mi je kri zledenela v žilah in planila sem pokonci.«

»Kaj si slišala?«

»Leon je rekel: Nocoj se bo izvršilo.«

»Ah, nesrečnica!«

»V tem hipu se mi je zjasnilo — razumela sem vse; bilo je strašno, toda Bog se me je usmilil in mi je dal moči, ki je sama nisem imela. Skočila sem s postelje — prosili in rotili so me, naj ostanem, naj ne ravnam tako lahkomišno, pa jaz sem se naglo oblekla in sem prišla.«

»Uboga Blanka!«

»Ali je torej res, kar sta govorila?«

»Res je.«

»Obsojeni ste! Obsojeni na —«

Blanka ni mogla končati, marveč je skrila glavo na Everardove prsi in brez moči padla na njegovo posteljo.

Medtem je gospod Karlo, ki je ves čas klečal v vroči molitvi pred križem, vstal ter se ves nemiren in ganjen obrnil k očetu in hčeri. Vedel je, da se je strašna ura bližala, da bo kmalu neizprosna gosposka prišla, vzela zločinca in ga odpeljala na morišče. Vpraševal se je, ali bo deklica, ki je bila pri obsojencu, imela dovolj moči, da prenese tako težko prizkušnjo.

Moral jo je pripraviti na strašni udarec, a se je obenem bal, da jo smrtno rani, če ji pove resnico.

je izbruhnila vojska, sta bila poklicana oba na bojišče in se nista nikoli več videla. Rajni Alojz se je hrabro bojeval in je bil odlikovan s svetinjo II. vrste. Nekoč je bil poslan na patroljo, pri tem ga je Rus ustrelil v nogo in z bajonetom zabodel v trebuh. Peljali so ga v bolnišnico, pa je med potjo izdihnil svojo blago dušo. Naj mu bo zemlja v tujini lahka!

† Janez Knez.

Čeprav pokojni Janez ni našel smrti na bojnem polju, vendar kot vojak in vrl domoljub zasluži, da se mu s temi vrsticami in sliko postavi v II. Gl., katerega je rad čital, majhen spomin. Ob prvi mobilizaciji je odšel v Celje, da izvrši svojo častno dolžnost kot branitelj domovine. Zavaljo boleznih sušice, ki si jo je nakopal pri vojaki, je bil poslan nazaj domov. Pozneje je bil poklican še dvakrat na pregled, pa vsakokrat se je žalosten vrnil, kajti bolezen se je vedno le hujšala. Videč, da ne bo ozdravel, si je večkrat želel smrti in dne 11. aprila je izdihnil svojo blago dušo.

Rajni je bil rojen leta 1887. pri Kapeli blizu Radgone, kjer je dovršil ljudsko

šolo in pozneje pomagal svojim staršem pri delu. Bil je povsod priljubljen, narodno misleč mladenič, vedno vesel in nagajiv, dolgo vrsto let cerkven pevec pri Kapeli, tudi še potem, ko se je oženil. Brídka usoda mu je bila naklonjena, ker dobra žena mu je umrla že po preteku enega leta, zapustivši mu hčerko, ki je pa tudi kmalu sledila mamici; sedaj je obema sledil on sam.

Zapušča žalujoče starše, 2 sestri in 4 brate, katerih eden je že drugikrat na severnem bojišču.

Počivaj, dragi tovariš, mirno v domači zemlji, saj se vidimo nad zvezdami!

† Jakob Knavs.

Rajni je bil rojen leta 1891. v Loškem potoku. Služil je pri oddelku strojnih pušk in je padel 26. oktobra v Galiciji.

Bil je zvest član tel. odseka »Orla« in Marijine družbe. Doma zapušča žalujočo mater in sestro, starejši brat je pa pri trenskih voznikih na severnem bojišču. Spavaj, dragi Jakob, v zemlji gališki, ki si jo močil s svojo krvjo za blagor domovine. Nam pa bodi tolažba, da se zopet vidimo nad zvezdami.

† Franc Kalan

je padel na južnem bojišču, od sovražne krogle zadet meseca novembra. Franc Kalan, posestnik in gostilničar (Na novem svetu) v Škofji Loki, zapušča ženo, dva majhna otroka, neutolažljivo mater, brate in sestre. Bil je globoko veren mož in vzoren gospodar. Svoj čas je služil kot desetenik pri c. kr. domobranskem pešpolku št. 4 v Celovcu.

Dobil si ga povsod, bodisi na odru pri težki vlogi, ali pri zboru pevcev z njegovim močnim baritonom. Res, bil je duša odra in petja. Pred leti je delal na Jesenicah v tovarni pri ključavničarjih; tudi tukaj si je pridobil prijateljev. Reči se mora, da ni imel sovražnika; kdor ga je poznal, ga je spoštoval in ljubil zaradi vedno veselega obraza in odkritega srca.

Kako pristrčno sva se poslovila na jeseniškem kolodvoru, ko je odhajal kot črnovojnik na južno bojišče — žal, da sva se takrat zadnjikrat videla. Naj mu bodo te vrstice zapisane v spomin.

† Ivan Lovšin.

Zopet je poiskala vojska svojo žrtev — trinajsto — v vrstah naših katoliških

Velika noč v Karpatih.

Rusinske kmetice gredo z »blagoslovom« domov.

Kamnik. Šolska mladina nabira kovine za vojne namene.

Stopil je proti Everardu, ki je ravno dvignil glavo, uprl svoj pogled z nepopisno nežnostjo v hčer in ji dejal tiho, šepetaje, kakor bi se bal, da zbudi s svojim glasom zle odmeve jetniške celice:

»Blanka!«

Blanka ga je pogledala skozi solze.

»Glej, hči,« je nadaljeval Everard, »srčna in pogumna morava biti. Zelo veliko veselje si mi napravila, ko si me obiskala, in ves srečen sem, da sem te po tako dolgem času zopet videl... pa sedaj ne moreš več ostati tukaj in boš morala oditi.«

»Odit?« je dejala Blanka, kakor bi se zbudila iz globokega spanja.

»Sedaj bodo kmalu prišli...«

»Kdo?«

»Ali torej ne razumeš?«

Blanka se je z grozo obrnila h gospodu Karlu.

»Vaš oče ima prav,« je dejal kurat, »če bi še dalj čas ostali tukaj, bi to bilo zelo mučno, zato Vam svetujem...«

Blanka si je v blaznem obupu vila roke in klicala:

»Moj Bog, ali ni tu nobene, prav nobene pomoči več? Kako strašno je samo pomisliti na to! In jaz... ah... jaz...«

»Kaj Vam je, Blanka?« je dejal kurat, ko je videl, kako je prebledela.

»Ne vem,« je dejala Blanka tiho, »ne vem, kaj to pomeni. Zdi se mi, kakor da se dela tema pred menoj... Slabo mi je.«

»Sedite, sedite!« je dejal kurat.

»Ne, ne, gospod kurat... Čakajte... Tako čudno, čudno je vse to, kar se godi v meni.«

»Pojdem takoj po ljudi. Zraka Vam je treba. Zdravnika imamo v hiši.«

Gospod Karlo jo je hotel posaditi na stol, ki je stal v bližini Everardove postelje, ter oditi po zdravnika, toda deklica se je krčevito oprijela njegove obleke in prosila:

»Ah, ne zapustite me, sedaj ne!« mu je rekla šepetaje.

»Zakaj ne? Samo pomoči grem iskat.«

»Jaz umiram. Čutim, dobro čutim.«

»Ne, ne, Blanka, blede se Vam,« je dejal kurat, dasi že sam ni več dvomil o njenih besedah.

Blanka se je nasmehnila z blaženim, nebeškim nasmehom.

»Bog je bil usmiljen z menoj in mi pošilja o pravem času milost smrti... nisem zastoj upala v njegovo dobroto. Samo eno prošnjo imam še, gospod kurat... Ali boste molili za mojega očeta, da se kdaj snideva pri Bogu?«

Pri teh besedah je Blanka smrtno prebledela in omahnila na bližnji stol.

Tedaj se je v celici razlegel obupen krik. Everard je s skrbjo opazoval prizor, ki se je vršil pred njegovimi očmi, in dasi ni slišal besed, ki sta jih govorila kurat in Blanka, je vendar dobro vedel, kaj se godi.

Skočil je v svojem prisilnem jopiču pokonci in zaklical ves iz sebe od strahu:

»Blanka! Moja Blanka!«

Blanka se je zganičila in je odprla oči; imela je še toliko moči, da se je zadnjikrat nasmehnila:

»Oče,« je rekla z umirajočim glasom, »srečna sem... Pričakovala Vas bom. Bog se bo naju usmilil... to čutim, to vem...«

Tó je bilo vse, kar je mogla reči.

akademikov. Iz Sibirijske sem je došla dne 10. aprila kakor mrzel dih ledene sibirske sape tužna vest, da je v sredini marca v Omsku preminul med. Ivan Lovšin, član kat. akadem. društva »Danica«, doma iz Ribnice, ki je služil pri 47. pešpolku in izvršujoč sanitetsko svojo službo padel meseca novembra v rusko ujetništvo. Kaj je zadalo življenju mladega nadbudnega moža smrtni udarec in mu izkopalo v daljni Sibiriji prezgodnji grob, ob katerem se ne bodo mogli nikdar izplakati njegovi domači, katerih nada in ponos je bil in na katerega ne bodo mogli nikdar poklekniti njegovi prijatelji in tovariši, katerih ljubljene je bil zaradi svojega ljubeznivega, mirnega značaja, o tem kratko poročilo ne pove ničesar, le slutiti da, da je podlegel beli ženi naglo, nepričakovano. — Na zaledenelih sibirskih planjavah, daleč stran od domovine, ki jo je tako ljubil, spi sedaj že mesec dni nevzdravno spanje, duh njegov pa, ki je že dosegel mir, zre z višjega vidika dnevu nasproti, ki ga je tako goreče hrepenel ućakati, ko napočijo ljubljene domovini zopet solnčni dnevi miru in sreće.

† Viktor Kocjančič

s Fužin pri Ljubljani, je padel na sev. bojišču. Rojen je bil 1. 1892. in je služil

pri 17. pp. K vojakom je šel 26. oktobra p. l. Na bojišče je šel 3. jan. t. l. Padel je 24. februarja 1915. vršec svojo vojaško dolžnost. Častnik Šimnic, pri katerem je bil pokojni za slugo, piše njegovi materi: »Družina Kocijančič! Vaš sin Viktor je bil pri meni za slugo. Ne žalostite se preveč, če Vam sporočim, da je Vsega-mogočni pretrgal nit njegovega življenja in je revež padel 24. februarja t. l. pet korakov za mano. Vdajte se v voljo Vsega-mogočnega in upajte na srečnejše svidenje na onem svetu.«

Dal sem življenje za domovino, mati,
da se snidem na onem svetu z brati!

† Albert Kokalj.

(Glej sliko, št. 32.)

Roj. 7. marca 1890. v Zagorici pri Litiji iz znane Kokaljeve družine. K vojakom je odšel 1. 1911. v Celovec in naposled v Gradec kot sluga svojemu stotniku. Odšel je z njim na bojno polje. Kakor bi slutil svojo smrt, je zadnjikrat pisal svojim staršem ganljivo pismo, v katerem jih srčno prosi odpuščanja, priporoča v molitev sebe in Avstrijo. Dne 2. marca je hotel še iz neke hiše vzeti stvari svojega stotnika. Vsi so mu branili iti v hišo, a on je zvest do smrti odšel; pri tem ga je granata raztrgala, da je bil v

hipu mrtev. Njegov rojak g. Edi Marčič mu je oskrbel v tujini lep pogreb. Bil je miren in pri vseh priljubljen, zlasti pri svojem stotniku.

Na tuji zemlji zdaj leži,
neznani, nemilovan;
ne križ, ne kamen ne stoji,
kjer on je pokopan.

† Jožef Zupan.

Rojen 19. aprila 1892. v Zasipih pri Bledu, je odšel takoj po izbruhu vojske na severno bojišče. Služil je pri 17. pp. 13. stot., pridelen brzojavnemu oddelku, je pozneje donášal neustrašeno strelivo v jarke ter bil odlikovan s srebrno svetinjo II. razreda za hrabrost pred sovražnikom, in obenem povišan za desetnika. Udeležil se je raznih bojev v Galiciji, kjer je bil ranjen v nogo ter pripeljan v bolnišnico grofa Forgach v Nagyszalanz pri Košicah, in je ondi umrl vsled rane in hude pljučnice dne 5. decembra 1914. Z vso vojaško častjo ga je pokopal tamošnji kanonik Jožef Lenz Regeteruszka v spremstvu vojaškega duhovnika in svojega kaplana. — Blagi, vrli mladenič je nad vse spoštoval in ljubil svoje starše, zlasti še mater, katero je neprenehoma klical v svoji hudi zadnji borbi. — Ne-pozabni Jože, počivaj mirno v daljni zemljici ogrski do svidenja!

Črnovojnik Ivan Guštin iz Zgonika na Krasu, ki ima 12 otrok.

Zagorje ob Savi. Ranjenci in prostovoljne bolniške strežnice v bolnišnici Rdečega križa v toplaški šoli.

Njena lepa glava se je nagnila na rame, zadnji vzdih ji je vzdignil prsi.

»Mrtva je, mrtva!« je kriknil Everard iz sebe.

»Tedad na kolena... in moliva!« je odgovoril kurat.

V tem hipu se je zaslišal pred celico hrup korakov in v sobo so vstopili ječar, ravnatelj jetnišnice in biriči.

»Ah, torej vendar!...« je vztrepetal Everard.

»Ali ste pripravljeni?« so ga vprašali.

»Da, pojdimo, gospodje! Ne izgubljajmo časa. Sedaj se bojim življenja in grem z veseljem smrti naproti. Pojdimo! Z gospodom kuratom se imava še nekaj zmeniti — potem lahko gremo.«

Ostala sta nekaj časa z gospodom Karlom sama v celici, potem so vsi skupaj odšli.

Na trgu Roket se je bila zbrala velika množica, kakor vedno ob takih prilikah. Tisoč pogledov je radovedno čakalo, da se odpro vrata jetnišnice. Množica je valovala, prerivajoč se semintja, kakor valovi morje.

Toda Everard se ni menil za stvari, ki so se godile okrog njega; med potjo se ni niti enkrat ozrl na krvoločno množico. Hodil je trdo — ta sramotna smrt, ki je bila sprava za njegove zločine, se mu je zdela kakor odrešenje...

Po poti je poslušal tiho besede gospoda Karla, ki ga je spremljal.

Ko je stopil na prve stopnice morišča, je dvignil oči k nebu in zdelo se je, da je vsa njegova duša, tako grešna, pa toliko trpeča in skesana v tem pogledu. Kurat mu je ponudil križ in Everard ga je poljubil.

Nato je stopil pred krvavi stroj — in eno minuto pozneje je bil tudi oče pri lepi Blanki v večnosti...

Dostaviti nam je samo še, da je Leon kmalu potem obhajal dvojno slavo: Svidenje z očetom, katerega je Everardovo pričevanje pred smrtjo rešilo krivične kazni, in poroko z Armando, lepo dedinjo bogate gospé Kuran.

Leonov oče je prišel sicer ves iznemogel in postaran iz svoje ječe. Dolga leta mu je težko delo izpodkopavalo zdravje in mu sesalo moško moč, toda še veliko

bolj ga je trla žalost — zavest, da trpi po nedolžnem, da je njegov obrekovalec brez kazni, in da mu hudoben človek ni vzel le življenja, marveč tudi dobro ime. Vedel je, da zapušča tudi Leonu sramotni pečat zločinskega sina — pač najhujša dediščina, ki jo more otrok prejeti od staršev.

Pa vse to se je naenkrat izpremenilo, ko je Everard nekaj dni pred smrtjo priznal, da je sam izvršil zločin; bil je podkupljen od gospoda Lansona, ki je hotel s tem, da spravi Gotijéjevo družino ob dobro ime, prepričati poroko bogate Armande z Leonom. Sodišče se je še enkrat pečalo z Gotijéjevo zadevo in na podlagi Everardovega pričevanja je stari mučenik moral biti oproščen.

V svobodi, obdan od nežne ljubezni svojega sina, je starec kmalu začel oživljati, se pomlajati. Ko je slednjič še videl, da si je Leon pridobil ne le izvrstno ženo, ampak tudi velikansko premoženje in da je družini Gotijé zagotovljena krasna prihodnost, je bila vsa njegova trpka preteklost pozabljena.

† Peter Kapš

iz Lazov št. 14, občina Dol pri Črnomlju, je služil pri 27. domobranskem pešpolku v Ljubljani. Že pri prvi mobilizaciji je bil poklican pod orožje. Bil je zelo dober in skrben gospodar in je pomagal vsakemu, če je le mogel, z denarjem ali delom. Bil je spoštovan v celi naši občini in je bil izvoljen za občinskega odbornika. Dne 26. novembra 1914. je padel, zadet od sovražne krogle, blizu Belgrada. Doma zapušča žalujočo soprogo in 6 nedorastlih otročičev. Počivaj v miru, dragi Peter, v hladni tuji zemlji! Daj Bog, da se enkrat snidemo nad zvezdami v rajskem veselju! Tvojo soprogo in otroke, katere si nad vse ljubil, pa naj Bog tolaži v njihovi veliki žalosti.

† Anton Sodnikar

iz Brezovice pri Ljubljani je bil rezervist pri 27. dom. pešpolku, 12. stot. Umrl je v bolnišnici v Novem Mjastu dne 22. oktobra 1914. vsled bolezni, katero si je nakopal na severnem bojišču.

Bil je pošten in vzoren mladenič ter kot edini sin najboljša opora svojim roditeljem. Bil je član Orla in Marijine družbe. Na nedeljo, ko se je razglasila mobilizacija, je bil na Trsatu pri Mariji, in ko je čul, da pojde ne vojsko, je veselo zaukal ter

Vojna pekarna na bojnem polju.

dejal: »V par mesecih se vrnem!« A ostal je med tisoč drugimi tam v daljni tujini. Žrtvoval je svoje mlado življenje (star je bil 24 let) za domovino. Dal Bog, da bi iz krvi naših najboljših junakov vzklikla nam mnogo lepša in srečnejša bodočnost!

Tebi pa, dragi Anton, naj bo tuja zemljica lahka! Spavaj v miru!

Karel Korošec

pošten in krepak mladenič, rojen pri Sv. Štefanu pri Žusmu l. 1888., je dobil na južnem bojišču 14. septembra 1914. pri junaškem naskoku na sovražno postojanko od sovražne granate štiri krogle v levo nogo, ena krogla pa je prodrila pod pazduho leve roke njegovo stran, šla tik nad srcem do sredine prs, kjer je obtičala. V bolnišnici, kamor so ga prenesli, so krogle iz noge odstranili, one v prsih pa niso mogli.

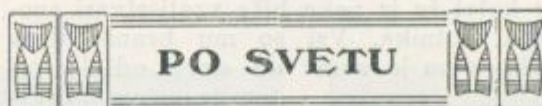
Sedaj je zdrav in nadaljuje svojo cesarsko službo v Celju s kroglo v prsih.

Šolski otroci v Grgarju nabirajo kovine v vojne namene. V ozadju župan g. Doljak in nadučitelj g. Vodopivec.

† Martin Lah

je bil rojen l. 1892. pri Kapeli blizu Radgone. Četudi še mlad, je moral žrtvovati svoje življenje za domovino. Bil je od začetka vojske na severnem bojišču, ranjen je bil poslan v neko bolnišnico na Ogrskem, kjer je 20. marca umrl. Zapušča žalostno mater in brata. Blag mu spomin!

Svetovna vojska.

Prvi dnevi majnika so nam po dolgem času prinesli prijetno presenečenje. Zdelo se je že, da se ne more zgoditi na gališkem bojišču nič več posebno novega. Dne 3. maja pa so gore v zahodni Galiciji nenadoma začele bruhati ogenj, zemlja se je tresla, zdelo se je, da se v zraku in na tleh bojujejo peklenške sile: naša težka artiljerija je pričela obstreljevati sovražne postojanke. Bilo je v jutranjih urah. V ruskih postojankah je postalo nemirno že zaradi našega streljanja 1. maja.

Toda ta uvod se ni dal primerjati z bombardiranjem, ki se je sedaj pričelo. Naše granate so zadevale z občudovanja vredno točnostjo; vedno širje in silneje se je razvijal boj. Če je streljanje za nekaj časa prenehalo na enem kraju, da se naperi ogenj drugam, so se pokazale, ko se je razkadil gosti dim, grozote opustošenja: velike luknje, nakopičena zemlja, razbita drevesa, ostanki jarkov.

Odpor ruske artiljerije je bil hraber, vendar preslab. Takoj v začetku boja smo dosegli tolik uspeh, da se je kmalu pokazalo, da bo ruski odpor brezuspešen. Nato so naše pešaške čete naskočile, topovom je sledil bajonet.

Rusi so se hrabro branili. Čeprav so morali prvo in drugo postojanko izprazniti, so se zbrali v tretje in se krepko borili. Toda naš napad je šel kakor močen val proti njim.

Ob enajsti uri dopoldne se je že pokazalo, da smo popolnoma zmagali. Tu in tam so bežali deli ruske armade nazaj, izpraznjevali so svoje postojanke, na mno-

gih točkah so njih topovi utihnili. Nato so se morale umakniti tudi tiste skupine, katere so se prej držale. Naše čete so jih zasledovale.

V teh bojih, katerih so se udeležile tudi nemške čete pod poveljstvom gene-

Ženski korporal, Marija pl. Bognar, ki se je kot strežnica odlikovala na južnem bojišču.

rala Mackensena, smo uplenili obilen plen. Ujetih je bilo 60.000 Rusov, uplenjenih 35 topov in nad 60 strojnih pušk. —

Marija pl. Bognar.

(K naši sliki.)

Šestnajstletna Marija izhaja iz ogrske plemenite rodbine. Po splošni mobilizaciji ni več strpela doma in je stopila v 3. bosenski pešaški polk v Osijeku, kjer jo je na njeno prošnjo neki poročnik vzel za svojega slugo. Kot častniški sluga je spremljala polk v Srbijo in se udeležila prehoda preko Drine. Tudi kot bolniška strežajka se je dobro izkazala. Dne 18. avgusta jo je v Šabcu zadela sovražna krogla in jo lahko ranila v roko. Tri dni je še strpela v bolnišnici, potem je zopet zbežala k polku v strelno črto. 20. septembra je bila na Jagodini v Srbiji zopet ranjena, potem je prebela pet dni v bolnišnici, nakar je prišla k 6. trdnjaskemu polku, kjer je delovala do 6. novembra kot bolniška strežnica. S tem polkom je šla v Valjevo. Ko jo je sovražna granata ranila v nogo, je bila imenovana za korporala 69. polka in se je zdravila dva tedna v neki budimpeštanski rezervni bolnišnici.

Prizor iz zadnjih bojev v Galiciji.

Kako nastajajo vojske.

Zgodovinska črtica.

Bilo je 1. 1813. Napoleon je bil v Rusiji pretrpel silne izgube, a se je vendar pripravljal na novo vojsko z Avstrijo: hotel je pač rešiti slavo, kolikor mu je še ostalo po strašnem porazu v Rusiji. Dne 28. junija 1813. je Napoleon povabil grofa Metternicha, načelnika avstrijskega kabineta, k sebi na pogovor v krasno Marcolinijevo palačo v Dresden. Vsi, ki so vedeli za ta sestanek, so že tedaj slutili, da je od tega pogovora odvisno, ali se od Evrope, ki je po mnogem prelivanju krvi nujno potrebovala miru, odvrne strašna šiba vojske, ali pa se znova prične krvavi ples.

Na Napoleonovo vabilo je Metternich odpotoval v Dresden; komaj je prispel,

mu je Napoleon sporočil, da ga pričakuje v svojem glavnem stanu. Prihod velikega državnika je Napoleonove maršale razburil, in ko je Metternich stopal skozi predsobe k cesarju, je videl, da se na njih obrazih zrcali skrb. Princ Berthier (Bertié), ki je vodil Metternicha skozi sprejemnice, si ni mogel kaj, da bi mu ne zašepetal: »Ne pozabite, da Evropa potrebuje miru, zlasti pa Francija, katera ga tudi hoče!«

Napoleon je pričakoval Metternicha stoje, sabljo ob boku, klobuk v roki. Veliki Korzičan je stopil državniku dostojanstveno naproti in ga je vprašal, kako se počuti cesar. Čez nekaj trenutkov se mu je obličje stemnilo; dejal je ostro:

»Vi torej hočete vojsko? Dobro, imeli jo boste. — Pri Lützen sem uničil prusko armado, pri Bautzen sem porazil

Ruse. In sedaj hočete Vi priti na vrsto? Dobro, na svidenje — na Dunaju! Ljudje so nepoboljšljivi, nobena skušnja jih ne spametuje. Trikrat sem cesarja Franca postavil na prestol, obljubil sem mu, da bom vse svoje življenje živel z njim v miru. Oženil sem se z njegovo hčerjo, čeprav sem si moral priznati, da je to neumnost. Danes se kesam te neumnosti!«

»Mir ali vojska,« je odgovoril grof Metternich, »sta odvisna od Vašega veličanstva. Moj cesar ima dolžnosti, ki so mu svetejše kot vse drugo. Usoda Evrope, nje prihodnost in prihodnost Vašega veličanstva je danes v Vaši roki. Kar Vi želite, to je s položajem Evrope nezdružljivo. Svet potrebuje miru. In da se ta zagotovi, je treba Vašo moč omejiti. Če se to ne zgodi, boste premagani v boju. Danes Vam je še na voljo dano, da sklenete mir; jutri,

Avstrijski ulanci napadajo Ruse v neki gališki vasi.

Vam ne bo več mogoče! Cesarja, mojega gospoda, bo pač vodila njegova vest, na Vas, Sir, pa je, da poslušate glas lastne vesti.»

Napoleon je prekinil te ponosne besede z vzklikom: »Kaj zahtevate torej od mene? Da se onečastim? — Nikdar! Rajši umrjem, nego bi odstopil eno samo ped zemlje! — Vaši vladarji, ki so rojeni na prestolu, so lahko dvajsetkrat premagani in se vendar brez nevarnosti vrnejo v svoja glavna mesta. Jaz pa, ki sem sin sreče, bi bil isti dan izdan in uničen, ko bi nehal biti mogočen. Moja največja napaka je bila, da nisem vnaprej računil z udarcem (v Rusiji), ki mi je uničil najlepšo armado, kar sem jih kdaj imel. Jaz se znam bojevati z ljudmi, z naravo ne. Mraz jih je uničil. V eni sami noči je poginilo 30.000 konj. Izgubil sem vse razen časti in hvaležnosti do tega plemenitega naroda, ki mi je po tolikih nesrečah budil prepričanje, da mu morem samo jaz vladati. Izgube prejšnjega leta so popravljene. Poglejte mojo armado sedaj, po bojih, v katerih sem zmagal! Razkazal Vam jo bom.«

»Toda armada sama zahteva miru,« je odgovoril Metternich.

»Ne armada,« ga je prekinil Napoleon, »marveč moji generali. Mraz v Moskvi jih je pokvaril; videl sem, da so najhlabrejši jokali kakor otroci; zlomljena sta jim bila duh in telo. — Pred štirinajstimi dnevi bi bil lahko sklenil mir, danes ne morem več. Zmagal sem v dveh bitkah in ne bom sklepal miru.«

»Te besede Vašega veličanstva so mi nanovo dokaz, da

Vam je sporazum z Evropo nemogoč. Vsi Vaši mirovni sklepi so bili vedno samo začasna primirja, Vaša sreča in nesreča Vas vedno žene v vojsko. V tem tiči nasprotje med Vašimi željami ter željami Evrope. Veličanstvo, Vi boste pobrali rokavico, Evropa tudi, in — Evropa ne bo v boju poražena.«

»Vi me mislite s kako zvezo uničiti? — Koliko pa vas je? Štiri, pest, šest, dvajset? — Čim več vas je, tem bolje zame. Pravim Vam še enkrat, da se snidemo na Dunaju, meseca oktobra. Potem bomo videli, kaj porečejo Vaši dobri prijatelji, Rusi in Prusi. Ali računate mar na Nemčijo? Spomnite se, kaj je storila l. 1809. Da ukrotim nemško prebivalstvo, zadostujejo moje posadke in strah nemških knezov pred Vami mi je poročstvo za njih zvestobo. Izjavite, da ste nevtralni, in jaz sprejemem mirovna pogajanja v Pragi. Ali zahtevate oboroženo nevtralnost? Prav! Postavite na Češkem 30.000 mož in jaz bom verjel cesarjevi besedi. Vojska se ne bo začela, preden se pogajanja ne končajo.«

»Moj cesar«, je odgovoril naš državnik, »je velesilam ponudil svoje posredovanje, ne svoje nevtralnosti. Od Vašega veličanstva je odvisno, da se danes

izrazite in sprejmete, kar Vam ponujam. Za dolgotrajno pogajanje določimo rok. Če moje ponudbe ne sprejmete, se bo cesar, moj milostni gospod, smatral za prostega v svojih sklepih in dejanjih. Čas hiti, armade je treba oskrbovati. Danes imamo na Češkem 250.000 mož, ki nekaj tednov lahko izdrže, pa ne več mesecev.«

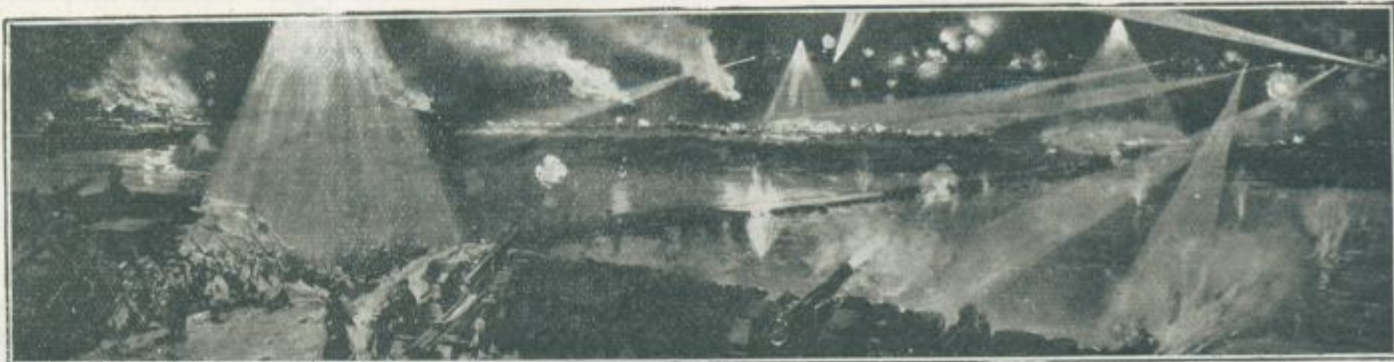
Tu ga je Napoleon prekinil. Trdil je, da Avstrijci ne morejo nikakor več imeti na Češkem, nego 60.000 mož. »Gospod Narbonne«, je dejal, »ima množico ogleduhov v delu in mi je natančno popisal moč Vaše armade prav do palic vaših bobnarjev. Isto je storil moj generalništab.«

Da odvrne Metternicha od glavne točke njegove naloge, je Napoleon zopet začel govoriti o svojem pohodu na Rusko ter je pripovedoval podrobnosti o svojem povratku na Francosko; vedno in vedno je poudarjal, da je njegov poraz na Ruskem pripisovati samo neugodnim vremenskim razmeram in da je njegovo stališče v Franciji po teh nezgodah še mnogo trdnjše.

»Sreča se Vam«, je odgovoril Metternich, »morda še enkrat izneveri, kakor se Vam je izneverila leta 1812. V mirnih časih obstoji armada iz majhnega dela prebivalstva, danes ste Vi zbrali pod orožje cele narode. Za svojo sedanjo armado ste že porabili prihodnji naraščaj. Vaši vojaki, Sir — jaz sem jih videl! — so otroci. Vi mislite, da gleda narod na Vas kakor na človeka, ki mu je potreben. Ali ne čutite, da je tudi narod Vam potreben? Če žrtvujete tudi to nedoraslo moštvo, ki ste ga sedaj vtaknili v vojake, ali namerjate potem poklicati še mlajše?«

Napoleona so te drzne besede izbornega državnika silno ujezile. Prebledel je, obraz se mu je spačil.

»Vi niste vojak«, mu je rekel z glasom, v katerem je trepetala največja nevolja, »in ne veste, kaj je vojaški duh. Jaz sem zrastle na bojiščih in človek, kakršen sem jaz, se proketo malo meni za en milijon ljudi!«

Nočni boj topov pri Tarnovu.

Pri tem je vrgel klobuk, ki ga je do-
slej držal v roki, besno v kot dvorane...
Metternich je mirno slonel ob robu
mize in je glasneje zahteval, naj mu poda
izjavo, zaradi katere je prišel.

»Zakaj bi bile besede, ki jih je Vaše
veličanstvo ravnokar izgovorilo, povedane
samo meni in med štirimi stenami? Od-
primo vrata, da jih sliši vsa Evropa, od
enega konca do drugega! Stvar, katero
jaz branim, ne bo pri tem nič izgubila.«

Napoleon se je nekoliko umiril in je
izrekel druge, ravno tako pomenljive be-
sede: »Francozi se v tem oziru ne morejo
name pritoževati. Če dam klati Poljake in
Nemce (ki so služili v Napoleonovih ar-
madah), delam to samo zato, da prizane-
sem Francozom. Pri pohodu v Moskvo
sem izgubil 300.000 mož, med njimi ni bilo
niti 30.000 Francozov.«

»Pozabljate, Sir,« je odgovoril Met-
ternich, »da sem tudi jaz Nemec.«

Napoleon je začel hoditi z njim gor-
indol ter je potoma pobral klobuk iz kota.
Zopet je jel govoriti o svoji ženitvi. »Bila

Avdijenca
je trajala do
pol devetih
zvečer; bila
je že trda
noč. Nihče
ni med tem
časom stopil
v cesarjevo
sobo. Ta ze-
lo razbur-
ljivi pogo-
vor ni ves
čas niti za
hip utihnil.

Napoleon
se je mirno
in vljudno
poslovlil od
grofa Met-
ternicha. Iz-
raza nje-
vega obličja
ni bilo mo-
goče videti.
Spremlil ga
je do vrat
sprejemnice. Ko je položil roko na kljuko,
mu je rekel:

»Še se bova videla.«

»Jaz sem Vam na razpolago,« je od-
govoril državnik.

»In sedaj bi radi vedeli,« je dejal Na-
poleon in ga je prijel za ramo, »kaj se bo
zgodilo? Imeli boste vojsko z menoj.«

Grof mu je živahno odgovoril: »Sir,
izgubljeni ste! — To sem že slutil, ko sem
prišel semkaj, sedaj ob slovesu sem pre-
pričan o tem.«

Tako se je začela evropska vojska
pred sto leti. Kajti po tej avdijenci, ki je
trajala celih devet ur, je bila dne 9. sep-
tembra med Avstrijo, Prusijo, Rusijo in
Anglijo sklenjena zveza. Izbojevala se je
velika »bitka narodov« pri Leipzigu, v
kateri je bil Napoleon premagan. In Met-
ternich sam je nekaj dni po vходу zveznih
čet v Pariz podpisal v imenu zveze tako-
zvani pariški mir, s katerim je bil Na-
poleon odstavljen.

DOGODBE

Kako se razširja bolezen. Na Nemškem
so imeli v nekaterih kneževinah postavo, ki
je velela, da mora vsaka občina odpeljati pot-
nika, ki bi obolel v njej, do bližnje postaje v
smeri njegovega cilja ali doma. Namen po-
stave je bil torej, da bi prišel potnik hitreje v
kraj, kjer bi mu postregli. Ljudje so si pa tol-
mačili to postavo tako, da so se rešili z njo
bolnika, ne glede na njegovo zdravje. Tiste
čase je bil strah pred nalezljivo boleznijo še
večji kakor danes, ko poznamo vzroke na-

lezbe in se je obvarujemo s snago in z drugimi
pripomočki. Slučaji kuge, neznane ruske bo-
lezni, so se pojavljali prineseni od potnikov,
od vojakov. Bolezen je prišla po potniku in
je izpraznila vas — torej ni čudno, če so se
bali in branili vaščani bolnih potnikov in so
gledali, da spravijo nesrečo hitro v drugo vas,
od koder so jo zopet odpeljali hitro naprej.
Tako je bil bolni potnik lahko več dni na
potu in je bil nakrat zopet v vasi, kjer je bil
obolel. Da se je vsled tega bolezen, če je bila
nalezljiva, še bolj širila, je jasno. O tem maj-
hen zgled: Majnika leta 1796. je obolel mlin-
ski hlapec iz Mohoričje vasi, ki je bil na potu
k svojim staršem. Kot mlinarski hlapec je imel
pravico »jemperge« v mlinu. Prenočil je torej
v mlinu dotične vasi, kjer ga je zalotila bole-
zen. Rdeče lise po obrazu so javile mlinarju
hudo vročinsko bolezen, hitel je k županu po
karijolo, ki je bila namenjena za take pot-
nike, in je odpeljal nevarnega gosta do druge
vasi. Ko se je vrnil mlinar domov, ga je tresel
mraz, ki se je prevrgel kmalu v vročino; isto-
taka se je godila družini. Vse je obolelo, mlin-
ar je umrl. Tačas je počival bolni mlin-
ski hlapec v mlinu Železne vasi, prepeljali so ga
drugi dan v Madene, kjer ga je mlinar kar
preložil na voz in odpeljal. V Železni vasi sta
obolela in umrla hlapec in gospodinja, v Ma-
denah je obolelo troje ljudi. Bolnik je pre-
nočil v Kneperu, tam je obolelo in umrlo vse,
kar je bilo v mlinu. Tačas je zapazil bolni pot-
nik, da ga peljejo ravno narobe, dal se je od-
peljati v prvo vas; v mlinu ga niso pustili v
hišo, prenočil je v gostilni. Drugi dan je obo-
lelo v gostilni sedem oseb — od teh sta umrli
žena in mati gospodarjeva. Zapisnik našteva,
da je tako bolni potnik okužil v par dneh več
kot štirideset oseb, po katerih se je širila bo-
lezen dalje.

Vojni pripomočki. Rusi se na vzhodnem bojišču poslužujejo pri prevažanju težkih
topov motornih vozil.

Švedski parnik »Svartön«, ki je v Severnem
morju naletel na mino.

je, kakor sem že rekel, velika neumnost,
da sem se poročil z avstrijsko nadvoj-
vodinjo.«

»Če želite, Vaše veličanstvo, slišati
mojo sodbo,« je rekel Metternich, »tedaj
je to bila za Napoleona osvojevalca
— neumnost.«

»Cesar namerja torej svojo hčer raz-
dediniti?«

»Cesar,« je odgovoril zvesti državnik,
»pozna samo svojo dolžnost in jo bo tudi
znan izpolniti. Bodi z usodo njegovega
otroka kakorkoli, on je v prvi vrsti vladar
in pri njegovih načrtih bo vedno odločeval
blagor njegovih narodov.«

»Kar mi pripovedujete,« ga je pre-
kinil Napoleon, »me samo potrjuje v pre-
pričanju, da sem slabo ravnal, da sem storil
nepopravljivo napako. Ko sem se oženil
z nadvojvodinjo, sem hotel združiti staro
z novim, srednjeveške predsodke z na-
ziranjem svojega stoletja; zmotil sem se in
se zavedam usodnosti svoje zmote. To me
morda stane moj prestol — pa pod nje-
govimi razvalinami bom pokopal svet!«

Kaznovanje političnih kaznjencev v Sibiriji. 1. Kazen. 2. Zbujanje kaznjence iz omedlevice.

ZDRAVSTVO

Po svetu primanjkuje zdravil. Na Ruskem so se dogovorili z Ameriko, da bodo dobivali od tam več zdravilnih snovi. Vsled pomanjkanja se je podražil kokain od 10 rubljev na 40, formalin od 16 na 25, naftalin od 1 na 15 rubljev. — Na Nemškem so se podražila sicer posamezna zdravila, vendar je dovolj morfina in kokaina, druga zdravila izvažajo celo v nevtralne dežele. Izvoz v sovražne dežele je prepovedan. — Avstrija izdeluje sama mnogo zdravil in jih dobiva iz Nemčije. Tu imamo samo malo podražnja. — S Francoskega se ne sliši o pomanjkanju zdravil, pač pa prihaja z Angleškega vest, da so poskočile nekatere zdravilne snovi za stotine procentov, ker je Angleška odvisna od dobave iz Avstrije in Nemčije. Tako je poskočil morfin za 50%, kokain za 170%, aspirin in salicilnoksili natrij za 300%. — Na Švedskem je dala vlada pregledati zaloge zdravil takoj po izbruhu vojske. Dognali so, da ni dovolj joda in morfina; vlada je preskrbela, da si je dobila dežela pravočasno te snovi iz Londona in New Yorka. — Na Norveškem je dognala vlada, da so bili preskrbljeni za pol leta. Amerika in Angleška so dale sicer male množine zdravilnih snovi, a za visoke cene. Norvežani so mrmrali, da so odvisni od uvoza iz Nemčije, ki je zaprt od začetka vojske, Nemčija pa je dala dovoljenje za izvoz v Norveško, in sicer za ceno, ki je bila v navadi v mirnem času. Amerika pa je nastavila visoke cene, ker tudi tam pohajajo zaloge. — V Švici je poskočil jod za 200%.

Sir varuje bolezni. Resnica je, da so dočakali ljudje, ki so živeli ob siru, zdravo in visoko starost. Sir po kosilu pospeši prebavo in dela veselje do jedi. Človek, ki uživa redno sir, se ubrani lahko črevesnim boleznim, saj deluje sir kakor kislo mleko, kefir ali joghurt, ker ima v sebi bakterije, ki varujejo gnilobe, kar je še premalo znano. Sir ima v sebi zgoščene redilne snovi mleka, je torej eminentno živilo, in radi bakterij, katere vsebuje, je tudi zdravilo. Mnogo ljudi je, ki ne prenašajo sira ali si domišljujejo, da ga ne morejo prenašati. Takr naj si pozdravijo želodec s pelinovim čajem in naj začno počasi s sirom. Sir je treba dobro prežvečiti in uživati s črnim kruhom ali s polento. Kjer je sir na jedi, ni treba masti. Majhen kosček sira zaleže za velik kos kruha. Star sir, pečen na žerjavici, ustavi grižo.

Pege prihajajo. Kupi 10 gramov benzoove tinkture in 100 gramov rožne vode, tega deni žlico na $\frac{1}{4}$ litra vode in si namakaj štirikrat na dan obraz.

Obkladek za pekoče mehurje. Dve žlici ržene in dve žlici pšenične moke kuhaj na mleku, da nastane gosta kaša; primešaj žlico vinskega kisa, dve žlici medu in par brazd žefrana. Namaži na platno in naveži gorko. Dober je tudi obkladek iz $\frac{1}{2}$ kvasu, $\frac{1}{2}$ medu in $\frac{1}{4}$ mila. Se naveže mrzlo.

GOSPODINJA

Mondaminov močnik za bolnike. 100 gramov mondamina, 30 gramov sladkorja in ščepec soli stepi v poldrugem litru mleka, prištavi, ko je zavrelo, mešaj deset minut in odstavi. Se je lahko vroče ali mrzlo. Mondamin je mastnih snovi očiščen izvleček koruze, ki je še bolj prilichen za opešane želodce kakor navadna koruzna moka. — Za dojenčke vzemi $\frac{1}{2}$ mleka in $\frac{1}{2}$ vode, na $\frac{1}{4}$ litra tega vmeti 2 žlici mondamina, pristavi in kuhaj 10 minut.

Špinačna juha. Preberi, izperi in prevri par pesti špinače, odcedi vodo in seseklaj špinačo na drobno, prepeci na masti pest peteršilja in čebule, deni špinačo noter, popraši s črno moko in zalij z mesno juho ali z vodo ter posoli. Seseklaj kosček slanin ali klobase in deni v juho. Ko je vrela pol ure, je gotova. Žlica paradižnikove mezge dá juhi prav dober okus. Skuhaj posebej krompir ali polento in daj oboje na mizo.

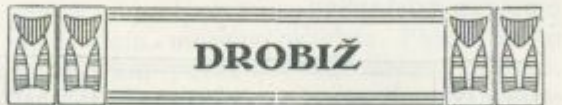
Mineštra. Praži na sirovem maslu ali na olju rezance ohrovt, sladkega zelja, rumelega korenja in krompirja, strok česna, malo čebulo, paradižnik. Ko je mehko, zalij z juho ali z vodo, kuhaj še pol ure, zakuhaj malo riža in tenke makarone (špagete). Taka juha je jako nasitna.

Kruhov puding. Pripravi: 12 dkg presnega masla, 25 dkg drobtin črnega kruha, 4 jajca, 15 dkg sladkorja, 4 žlice vina, 1 žlico ruma, 2 žličici pecivnega praška, cimt, limonove lupinice. Drobline in presno maslo mešaj na gorkem štedilniku, na kar ga pusti, da se shladi. Posebej mešaj sladkor in rumenjake 20 minut, prideni umešane drobtine, rum, vino, limonove lupinice, trd sneg in pecivni prašek. Testo napolni v pripravljen model in kuhaj puding v sopari 1 uro. Zraven daj šatō ali gorko vino.

Puding iz črnega kruha. Zriibli 150 gramov suhega kruha in ga zmoči z rumom. Zmešaj 150 gramov sladkorja, sedem rumenjakov, 30 gramov oranžade, ščepec cimeta in 150 gramov stolčenih orehov. Primešaj raztepene beljake, deni v namazano modlo in kuhaj eno uro na soparu.

Preproga na tleh je prav praktična, posebno pri umivalniku. Zaznamuj si na tleh prostor in namaži ga z raztopino 1 dela belega šelaka in 12 delov močnega alkohola, v katerem se je raztopil 1 del boraksa. Ko se maža posuši, namaži zopet. Treba je hiteti, in ko se posuši, tla krtačiti. To ponovi trikrat. Ta preproga se lahko umije.

Zrezki iz rumenega korenja. Ostrži, operi in razreži korenje in skuha. Kuhano pretlači skozi sito, osoli, primešaj jajca in malo soli, žlico smetane in zvrni v namazano modlo ali speci v ponvi. Je hitro pečeno.

DROBIŽ

Nekaj o zlatu. Ljudje so se vedno zanimali za zlato, dasi morda še nikoli tako kot sedaj. Zato nastaja vprašanje: Kje so velike množine zlata, ki so bile nekdanj v prometu? Vedno je bilo zlato med ljudmi — kam je torej izginilo? Kje so zlati novci Aleksandra in Cezarja? Kje so neizmerni zlati zakladi Darija? Za časa rimskega cesarstva je bilo v Rimu več zlata v prometu, nego ga je sedaj na celem svetu. Od te velikanske množice obdelanega zlata se je ohranil samo majhen del pod zemljo in lavo. Kam je prišlo ostalo?

Gotovo je, da je v grobnicah in mavzolejih še sedaj mnogo neizkopanega zlata in da so še vedno marsikje skriti veliki zlati zakladi. Zlati denar se pa tudi hitro obrabi, ker je zlato mehka kovina; če je v prometu, se počasi, neopazno kruši in ga je vedno manj. Tisto zlato, ki odpada, se izgublja kot izredno droben prah v zemljo. Zlati prah prehaja tudi v morje in se meša s peskom oceanov. Ko bi se osušila morja, bi odkrili nove zlate rudnike.

Majhni ljudje so boljši vojaki. V london-skem kralj. zdravstvenem zavodu so pred kratkim razpravljali o vprašanju, ali so veliki ali majhni ljudje bolj sposobni za vojaški poklic. Pri tem so se izrazili, da splošno mnenje, da so veliki ljudje boljši vojaki, ne odgovarja resnici. Kajti velikost je navadno odvisna od dolžine nog in vojak ne potrebuje dolgih nog,

marveč zdravo truplo in bistro glavo. Truplo in glava sta pri majhnih ljudeh navadno bolj razvita nego pri velikih.

Psi v poštni službi. Že več let rabi vlada Zveznih držav ameriških pse za prevoz pošte, ki jo dobivajo rudarji zlatih rudnikov v Aljaški. Iz mesta Dawson City odhajajo pošiljatve, ki jih na vozovih vlečejo psi, vsak teden v razne kraje. Ta proga znaša 800 angleških milj. Promet se tudi pozimi redno vrši. Šest do osem psov vleče voz ali sani, ki tehtajo s poštnim tovorom 200 do 300 kilogramov. Živali prehodijo na dan do 60 kilometrov. Pozimi je pot izredno težavna; tedaj mora voznik večkrat iti pred vozom in delati psom gaz. Na vsakih 20 kilometrov so postavljene kolibe, v katerih psi počivajo. Navzlic vsem težavam posluje ta pošta zelo točno.

LISTNICA

Vse one naročnike, katerim smo poslali v začetku maja položnice, prosimo nujno, naj nam nadaljnjo naročnino pošljejo čimprej.

Razširjajte naš list; zahtevajte ga po vseh gostilnah, brivnicah in trafikah!

Agitirajte za naš list med svojimi znanci, da se razširi po vsej slovenski domovini!

Ostanki novega blaga za obleke, izgotovljeno perilo in najnoveše rute so došle na zalogo.

Ostanki prodajajo se vsako sredo in soboto za skoro polovične cene na zalogi pri podjetju „HERMES“ bratov Vokač v Ljubljani, v Šelenburgovi ulici št. 5 v prvem nadstropju, nasproti glavne pošte.

Ostanki pošiljamo s pošto vsak dan takoj, ko dobimo naročilo.

Naslov za pisma zadostuje:

**Podjetje „Hermes“ Ljubljana
Šelenburgova ulica št. 5. G.**

Zahtevajte cenik od ostankov, perila in rut.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela

Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani, Odgovorni urednik Josip Klovar.